

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ
ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਪੰਡਿਤ ਜੇ. ਦੇ ਕੋਲ

ਛਿੱਤਰ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, -ਅਪੀਲੈਂਟਸ।

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ।

1989 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1285 ।

ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇਵੈਕੂਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਕਟ (1950 ਦਾ 31) ਐੱਸ. 16-ਇਵੈਕੂਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ (ਕੇਂਦਰੀ ਨਿਯਮ), 1950-ਨਿਯਮ 15-ਬੀ-ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਾਰਸ ਦੁਆਰਾ ਅਰਜ਼ੀ, ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪਰਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜਿਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਿਕਾਸੀ, ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਪੱਤੀ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ-ਕੀ-ਸੰਚਾਲਨਯੋਗ-ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ-ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਸੀਮਾ-ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ-ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰ ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਕਾਸੀ ਸੰਪਤੀ (ਕੇਂਦਰੀ ਨਿਯਮ), 1950 ਦੇ ਨਿਯਮ 15-ਬੀ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਪਰ ਜਿਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨਿਕਾਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, । ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇਵੈਕੂਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਕਟ, 1950 ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਕਾਸੀ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ; ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਛੇ ਸਾਲ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਅਲਾਟੀ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵਾਜਿਬ ਪੱਖ ਹਨ, ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਐਨ. ਠੁਕਰਾਲ, ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਰੋਹਤਕ, ਗੁੜਗਾਓਂ, ਮਿਤੀ 18 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1959, ਸ਼੍ਰੀ ਬਸੰਤ ਲਾਲ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਗੁੜਗਾਓਂ, ਮਿਤੀ 10 ਦਸੰਬਰ, 1958 ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਖਰਚੇ ਸਮੇਤ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ।

ਜੇ.ਐਨ. ਸੇਠੀ, ਵਕੀਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਐਚ.ਐਸ. ਦੁਆਬੀਆ, ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਪੰਡਿਤ, ਜੇ.-ਇੱਕ ਯਾਸੀਨ, ਨਾਬਾਲਗ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁੜਗਾਓਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਗਾਂਵ ਦਾ ਇੱਕ ਮੇਓ, ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਆਖਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਧਾਰਕ ਸੀ। ਸੰਨ 1947 ਵਿੱਚ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫ਼ਸਾਦਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਐਮ

ਐਸ ਟੀ ਜੂਮੀ, ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪਰਵਾਸ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ, ਉਹ ਨਜਫਗੜ੍ਹ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਰੁਕੇ, ਜਿੱਥੇ ਚੇਚਕ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੂਮੀ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੀ ਗਈ, ਪਰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ। ਉਸਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਰੱਖ ਰਖਾਅ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਯਾਸੀਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੂਮੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਪਰਤਣ 'ਤੇ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇਵੈਕੂਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਕਟ, 1950 ਦੀ ਧਾਰਾ 16(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੈਸ਼ਨ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ-ਦ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਉਸ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੁੱਤਰ, ਯਾਸੀਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਇਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। 17 ਮਈ, 1951 ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਗੁੜਗਾਉ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਯਾਸੀਨ ਦੀ ਮੌਤ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੂਮੀ ਨੇ ਇਕ ਕਨੂੰਨੀ ਨਾਲ ਕਰੇਵਾ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 16 ਮਾਰਚ, 1955 ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਨੂੰ, ਛਿੱਤਰ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਾਸੀਨ ਦਾ ਇਕਲੋਤਾ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣ ਲਈ, ਐਕਟ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ 17 ਮਈ, 1951 ਨੂੰ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਲਈ ਦਿੱਤੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੰਮੂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ 18 ਮਾਰਚ, 1956 ਨੂੰ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯਾਸੀਨ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰ 15ਵੀਂ ਜਾਂ 16ਵੀਂ ਡਿਗਰੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਵਾਰਿਸ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵਾਰਿਸ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਇੰਨੀ ਦੂਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵਾਰਸ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਇਵੈਕੂਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ, ਪੰਜਾਬ, ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਯਾਸੀਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 17 ਜੂਨ, 1957 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ-ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੇ 1 ਮਾਰਚ, 1958 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਯਾਸੀਨ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸ ਸਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਤਹਿਤ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ:-

- (1) ਕੀ ਅਲਾਟੀ ਆਦਿ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰ ਹਨ? ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਗੈਰ-ਜੋਇੰਟਰ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ?
- (2) ਕੀ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ?
- (3) ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ?
- (4) ਕੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 80, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੈਧ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਜੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ?
- (5) ਕੀ ਸੂਟ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ?

(6) ਕੀ ਮੁਦਈ ਯਾਸੀਨ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ?

7) ਕੀ ਯਾਸੀਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ? ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਦੋਂ? (

(8) ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਇਵੈਕੂਈ ਇੰਟਰਸਟ (ਸੈਪਰੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ ਅਤੇ ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਪਰਸਨਜ਼ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ) ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ?

(9) ਕੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਲਾਟੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰਾਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਦਈਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਾੜਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਰਾਹਤ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਯੋਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ; ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ 'ਰੇਸ ਜੁਡੀਕਾਤਾ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 80, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵੈਧ ਨੋਟਿਸ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ 15ਵੀਂ ਜਾਂ 16ਵੀਂ ਡਿਗਰੀ ਵਿੱਚ ਯਾਸੀਨ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਬਣਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ; ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯਾਸੀਨ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ਼ਯੂ ਨੰਬਰ 9 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 46 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਰੋਹਤਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਕਿ ਅਲਾਟੀਆਂ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰ ਸਨ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ, ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਖੋਜ ਗਲਤ ਸੀ।

ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਯਾਸੀਨ ਇੱਕ ਨਿਕਾਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਨਿਕਾਸੀ ਦੇ ਵਾਰਸ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, 17 ਜੂਨ, 1957 ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤੁਰੰਤ ਨਿਕਾਸੀ ਸੰਪਤੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਨਿਗਰਾਨ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 1947 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਜੋ ਕਿ ਮਾਰਚ, 1958 ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ 1947 ਤੋਂ ਛੇ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"ਸੈਕਸ਼ਨ 16(1) ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੋ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਕਾਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਿਕਾਸੀ ਦਾ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਕਾਸੀ ਸੰਪਤੀ ਜੋ ਕਿ ਰੱਖ ਰਖਾਅ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਬਿਨੈਕਾਰ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ- ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ -

"(ਏ) ਜੇਕਰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ-

(i) ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਬਣਾਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

(ii) ਕਿ ਨਿਕਾਸੀ ਸੰਪਤੀ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ

(iii) ਕਿ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਨਿਕਾਸੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ;

ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਪਤੀ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਓ, ਜਾਂ;

(ਬੀ) ਜੇਕਰ ਇੰਨਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰੋ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਕਾਸੀ ਸੰਪਤੀ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾਂ

(ਸੀ) ਜੇਕਰ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇ।"

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਨਿਕਾਸੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਕਾਸੀ ਦਾ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ 15-ਬੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਆਫ਼ ਇਵੈਕੁਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਂਡ ਹੋਰ (ਕੇਂਦਰੀ ਨਿਯਮ), 1950, ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

"ਨਿਯਮ 15-ਬੀ, ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ; (i) (ਏ) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮਾਰਚ, 1947 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਨਿਕਾਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਯਾਸੀਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਕਾਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਯਾਸੀਨ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਵਾਰਸ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 17 ਜੂਨ, 1957 ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਜੋ ਕਿ 1 ਮਾਰਚ, 1958 ਨੂੰ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਾਰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਵਿਵਾਦ ਵਕੀਲ ਨੇ ਫਿਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਲਾਟੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰ ਸਨ।

ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਅਧਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਘ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨ, ਇਵੈਕੂਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਲਾਟੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਲਾਟੀ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦਾ। ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਪਰਸਨਜ਼ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ) ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 20-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਜਾਂ ਵਿਵਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਫਿਰ ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਪੂਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਿਕਾਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਬਦਲੇ ਨਕਦ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਅਲਾਟੀ ਇਸ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਹੋਣ। ਮੈਂ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਉਚਿਤ ਸਨ, ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਅਧੀਨਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਿਕਾਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜੇ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਾਂਗਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਭੇਜ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਿਰਾਂ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।